

Dubravka Dostal

Uloga prevodioca u proizvodnoj radnoj organizaciji

Il ruolo del traduttore nelle imprese produttrici

Il ruolo del traduttore varia molto nelle singole organizzazioni di lavoro. I dati sulla posizione dei traduttori tecnici nelle maggiori organizzazioni di lavoro della Bosnia, ottenuti per mezzo di un questionario, testimoniano che nel maggior numero dei casi i traduttori sono trascurati, messi da parte, e che il loro lavoro è valutato in maniera inadeguata ed insoddisfacente. Pure le condizioni di lavoro sono spesso inadeguate. Si definiscono pertanto le norme di quello che nelle organizzazioni di lavoro si aspetta dal traduttore, che cosa caratterizza il suo lavoro, ed in quali condizioni il lavoro dovrebbe essere svolto. Soltanto l'esperienza acquisita col lavoro svolto in un ambiente adeguato, potrà colmare quel baratro, che si apre quando il filologo, terminato l'università, entra a far parte dell'organizzazione di lavoro ed inizia la sua formazione di traduttore tecnico. L'opera del traduttore tecnico sarà coronata da successo solamente quando egli, nell'intento di risolvere determinati compiti, quali l'acquisizione di tecnologie nuove, la messa a punto di progetti, la preparazione di offerte, di contratti, ecc., verrà posto allo stesso livello degli ingegneri, dei tecnici specializzati, degli economisti e simile.

U spoljnoj trgovini, u raznim naučnim institucijama, zavodima za standardizaciju, velikim proizvodnim sistemima i izdavačkim kućama koje imaju organizovane prevodilačke službe, mjesto i uloga prevodilaca su relativno dobro definisani i postavljeni unutar odredjenih hijerarhija i sistematizacija. Medjutim, veliki broj prevodilaca zaposlen je u proizvodnim radnim organizacijama koje su vezane za inostrane partnere kroz korištenje licenci i know-howa, kroz kooperacione odnose sa stranim firmama, kroz plasman uređjaja, mašina i postrojenja iz vlastite proizvodnje na strana tržišta, kroz uvoz repromaterijala itd. Ove se organizacije razlikuju ne samo po vrstama posla već i u pristupu poslu, čak i kada se radi o firmama slične veličine i orijentacije, te u nivou razvijenosti, i u načinu shvatanja i organizovanja svoje djelatnosti. Zbog toga je položaj prevodilaca u gotovo svakoj od njih specifičan.

Na primjer, uloga prevodioca znatno će se razlikovati u radnoj sredini gdje je on jedini ili jedan od rijetkih koji poznaje strani jezik (jezi-

ke), gdje rudovodno i tehničko osoblje ne govori nijedan strani jezik, i u radnoj sredini gdje velika većina rukovodilaca, inženjera i komercijalista vlada stranim jezicima.

Isto tako će se mjesto i uloga prevodioca razlikovati u periodu kada neka firma osvaja i uvodi stranu tehnologiju ili izvozi vlastitu tehnologiju, i u periodu kada prestaju takve intenzivne aktivnosti i kada se timovi koji su na njima radili rasformiraju.

O tome svjedoče i rezultati jedne male ankete koju sam provela prije početka pisanja o ovoj temi. Naime, zamolila sam dvadesetak prevodilaca iz većih proizvodnih sistema iz Bosne i Hercegovine (UNIS TAS, UNIS UTL, UNIS Tvrnica hladno valjane trake, FAMOS, UNIONINVEST) da opišu svoje radne zadatke, da procijene stepen u kojem su uključeni u cjelokupni proces rada i da daju svoje mišljenje o eventualnim promjenama i poboljšanjima. Pretpostavila sam (možda neopravdano) da situacija u Bosni i Hercegovini uglavnom liči na situacije u ostalim manje razvijenim republikama. Iz tog razloga sam kontaktirala

prevodiocice iz mariborske METALNE pretpostavljajući da ću tu naći neku vrstu jugoslovenskog prevodilačkog raja, odnosno neku vrstu idealnog rješenja.

Odgovori koje sam dobila krajnje su heterogeni. Prevodioci iz FAMOS-a, njih desetak, uglavnom ne znaju da imaju kolege u drugim, susjednim radnim organizacijama unutar istog SOUR-a; i nakon više godina rada još uvijek ili pišu rukom, ili donose svoju vlastitu pisaču mašinu, jer njihove organizacije koje saradjuju sa Mercedesima i sličnim firmama, ne smatraju da je takva investicija potrebna. Takođe im ne omogućavaju odlazak na seminare i prevodilačke skupove, niti im nabavljaju bilo kakvu literaturu i rječnike.

U TAS-u je situacija drugačija. Od tridesetak prevodilaca oko jedne polovine obavlja sekretarske poslove za dio osoblja iz VW, a ostali rade po radnim jedinicama pripreme, organizacije proizvodnje, montaže, održavanja, finansija itd. Uključeni su u proizvodni proces od početka do kraja, ali još uvijek nisu zadovoljni tretmanom i smatraju da je njihov posao potcijenjen.

UNIS UTL zapošljava dva prevodioca, koji su angažovani na svim poslovima vezanim za kontaktiranje sa inostranstvom i za proizvodnju baziranu na švedskoj tehnologiji. Medjutim, u ovoj fazi posao prevodilaca nije intenzivan jer je period usvajanja tehnologije, izgradnje tvornice i započinjanja proizvodnje završen pre otprilike 15 godina. Više nema tima koji radi na tim poslovima i oni nisu uključeni ni u kakav timski rad (kao što je bio slučaj u prvim godinama). Nezadovoljni su svojim statusom tj. činjenicom da nisu u potpunosti uključeni u sva zbijanja vezana za odnose sa inostranstvom, ali tješi ih lični dohodak.

Prevodioci u UNIS-ovoj Tvornici hladno valjane trake, koja je još uvijek u procesu ovladavanja proizvodnjom, zadovoljni su svojim mjestom u okviru radnog procesa i tretmanom.

Kod METALNE iz Maribora javlja se nešto novo, nekarakteristično za najveći dio organizacija u Bosni i Hercegovini. Tu rukovodni, komercijalni i inženjerski kadar vlada stranim jezicima u tolikoj mjeri da sam obavlja sve kon-

takte, uključujući i sklapanje ugovora. Posao prevodilaca, njih 11 za četiri jezika, sastoji se uglavnom od pripremanja tehničke dokumentacije, obezbjeđivanja terminologije, i samo povremenog učešća u usmenim razgovorima. Osjećaju se frustriranim zato što nisu dovoljno uključeni u cijeli proces komuniciranja sa stranim partnerima i nemaju uvida u cjelinu, a istovremeno se od njih očekuje da uskaču gdje zatreba u bilo kojoj fazi posla i da daju veoma specifične terminološke informacije. Njihovo je mišljenje da bi znatno više doprinijeli svojoj organizaciji kada bi bili u većoj mjeri uključeni u posao.

U jednoj UNIONINVEST-ovoj tvornici (Tvornica hidro opreme) naišla sam na prevodioca koji je uspio da postigne ono što bi mnogi kolege prevodioci nazvali utopijom. Ova tvornica proizvodi opremu po licenci jedne njemačke firme, a plasira je na domaće i strano tržište. Rukovodni i tehnički kadar ne zna njemački pa se cjelokupno kontaktiranje, saradnja, proizvodnja i plasman proizvoda odvijaju posredstvom prevodioca. Prevodilac sjedi zajedno sa glavnim inženjerom, a po sistematizaciji od pred dvije godine, kada je faza intenzivnog prevodjenja već bila završena, njegovo radno mjesto se naziva »samostalni obradivač licenci«. Prevodilac je veoma zadovoljan i stimuliran za rad nezavisno od ličnog dohotka. Pored rada na praćenju licenčnih poslova, on samostalno traži standarde iz relevantnih oblasti koji se pojavljuju i prevodi ih, a isto tako prevodi i članke iz strane literature. Potpuno je uključen u proizvodni proces i njegovu organizaciju, o čemu najbolje govori i njegovo novo radno mjesto.

Uzorak je odabran nasumce; nije reprezentativan ni statistički značajan, već je trebao da posluži da se stekne uvid u položaj kolega u drugim organizacijama. Slučajno se desilo da obuhvata ekstreme od krajnje otudjenosti prevodioca od proizvodnog procesa do njegove potpune uključenosti u proces.

Zato je veoma teško govoriti uopšteno o ovako raznorodnim i specifičnim slučajevima. Ali mogli bismo postaviti nekoliko pitanja koja su relevantna za sve i pokušati odgovoriti na njih. Ta bi pitanja bila: šta se od prevodioca u

proizvodnim radnim organizacijama očekuje i šta karakteriše njegov posao; koji su uslovi potrebni da bi se ta očekivanja tj. radni zadaci, ostvarili; i kako bi se definisali mjesto i uloga prevodioca u proizvodnoj radnoj organizaciji.

Prvo pokušajmo pogledati šta se od prevodilaca u proizvodnim radnim organizacijama očekuje i kakvi su poslovi koje obavljaju. Njihov je prvenstveni zadatak, naravno, da posreduju u pismenom i usmenom komuniciranju sa inostranim partnerima. Ono što im je zajedničko jeste da rade sami ili u manjim grupama, da su uvijek u manjini u odnosu na tehničko osoblje i da, iako su im poslovi definisani kao složeni, samostalni i odgovorni, nemaju mogućnosti za napredovanje na stručnoj (i platnoj) ljestnici.

Što se tiče njihovog prevodilačkog posla, na prvi pogled bi se reklo da nije posebno težak jer se ne očekuje visok stepen dorade, pošto su to uglavnom radni materijali. Medjutim, ti radni materijali su itekako važni i zahtjevaju veoma detaljno poznavanje date oblasti – na njima se zasniva proizvodnja i svaka i najmanja greška ima nesagledive posljedice. Upravo je tvornica mjesto gdje se stvaraju i usvajaju nove tehnologije i gdje se kuje nova terminologija.

Poslovi prevodjenja u proizvodnim radnim organizacijama obuhvataju prevodjenje ne samo stručnih, tehničkih tekstova, već i komercijalnih i pravnih tekstova, kao i korespondenciju i konsektivno prevodjenje. Osnovni preduslov je dobro poznavanje terminologije. To znači da su uz školsku spremu VII stepena potrebna i dopunska znanja. Očigledno je da su to poslovi od velikog uticaja na ostvarivanje radnih zadataka i uspješnost poslovanja, pri čemu je stručnost izvršioca veoma bitna. Stepenn odgovornosti takodje je veliki, jer prevodilac direktno odgovara za tačnost prevoda. Pored toga, poslovi prevodjenja su u velikoj uzajamnoj zavisnosti sa poslovima u prethodnim i narednim fazama radnog procesa.

To nas dovodi do pitanja šta je sve potrebno da bi prevodilac uspješno obavljao poslove koji se od njega očekuju. U prvom redu treba da ima odgovarajuće znanje jezika, ste-

čeno u toku studija i da je osposobljen za poslove prevodjenja. ali na gotovo svim filološkim fakultetima u Jugoslaviji, čak i onim koji imaju dvojna usmjerenja – za nastavna i prevodilačka zanimanja – studenti se sa prevodjenjem sreću teoretski kroz teoriju prevodjenja, a praktično uglavnom kroz kontrastivne analize u okviru lingvistike i kroz vježbe koje uglavnom uključuju književne i kritičke tekstove, ponekad tekstove iz oblasti politike i ekonomije, a veoma rijetko iz oblasti nauke i tehnike. Sve je to veoma daleko od ustaljene prakse na velikom broju univerziteta u Istočnoj i Zapadnoj Evropi, gdje se za sticanje zvanja prevodioca sluša po nekoliko semestara osnova tehnike i prirodnih nauka, i gdje su studenti već u startu osposobljeni za razumijevanje i uspješnije prevodjenje iz ovih oblasti jer materiju poznaju »iz prve ruke«.

Kod nas, medjutim, diplomirani filolog, sa zavidnim obrazovanjem iz humanističkih disciplina i hiljadama stranica lijepe književnosti i kritičkih tekstova iza sebe, dodje, recimo, u neku tvornicu da prevodi tehničke opise, uputstva za rad, za podmazivanje mašina i slično i to uputstva po kojima treba nešto stvarno da se uradi i proizvede i – razočarenje je obostrano. Ovaj stručni ili tehnički prevodilac (koji to po obrazovanju nije) u čudu se osvrće oko sebe pokušavajući da razazna kuda je to zapao i šta se to od njega očekuje, a ljudi medju koje je došao isto tako zbunjeno (i razočarano) gledaju kako taj »profesor« pojma nema ni šta je zavrtanjan ni šta je odvijanj i kako stalno prevrće neke rječnike kao da ništa nije naučio za četiri godine studija.

Možda iz ovog inicijalnog šoka proizlaze svi nesporednosti i sva nezadovoljstva tako karakteristična za zvanje prevodioca, jer on teško prestaje da se osjeća kao »strano tijelo« u izrazito tehnički orijentiranoj sredini, dok ta radna sredina opet teško zaboravlja neminovne početničke greške i zbunjenosti.

U članku pod naslovom »Prevodjenje i transfer tehnologije«¹ B. Harris naglašava značaj prevodjenja kao medija za transfer

¹ B. Harris, »Foreign Languages, Translation, and the Transfer of Technology« *The Mission of the Translator Today and Tomorrow*, Varšava, 1981.

tehnologije i navodi činjenicu da u zemljama koje uvoze tehnologije ne samo da ne postoji adekvatno poznavanje jezika na svim nivoima recipijenata tehnologije, već nema ni dobro obučених tehničkih prevodilaca. Po njemu, pitanje uspješnosti transfera neke nove tehnologije direktno je ovisno o obučavanju prevodilaca koji će biti kvalifikovani za obavljanje tih složenih i odgovornih zadataka.

Naša je zemlja također uvoznik novih tehnologija – i to značajan uvoznik – a istovremeno usvojene tehnologije izvozi u treće zemlje. Isto tako, karakteriše je nezadovoljavajuće stanje u oblasti institucionalnog obrazovanja prevodilaca (postoji svega par časnih izuzetaka kao što su postdiplomske studije na Ljubljanskom Univerzitetu i specijalistička škola koju vodi UNSP Srbije). Ja sam pristalica mišljenja da je za dobro prevodjenje najbitnije dobro poznavanje izvornog i ciljnog jezika i smatram da se sa dobrom osnovom može savladati svaka oblast, ali bojim se da to ipak nije i neće biti dovoljno da se uključivanje u oblast tehničkog i stručnog prevodjenja učini lakšim i bezbolnijim. Naša će zemlja sve više zavisiti od prevodjenja naučne i tehničke literature, a ne samo materijala vezanih za transfer znanja i tehnologije. Stoga bi bilo krajnje vrijeme da se započne razmišljati o mijenjanju i proširivanju nastavnih programa za zvanje prevodioca koji bi obuhvatili i filološka i nefilološka (naučna i tehnička) znanja. Zaista je apsurdno da imamo srednje škole sa prevodilačkim usmjerenjima, a jedva koji univerzitet školuje prevodioce; da konačno imamo zvanje prevodioca uvršteno u nomenklaturu zanimanja, jer nemamo institucionalno obrazovanje za to zvanje.

Pošto studij usmjeren na obrazovanje tehničkih i stručnih prevodilaca još dugo neće postati stvarnost, potrebno je uzajamno angažovanje prevodioca i njegove radne sredine da bi prevodilac što prije i što bolje ovladao datom oblašću i odgovarajućom terminologijom. Radna organizacija treba da pokaže razumijevanje za potrebe usavršavanja svojih prevodilaca bilo putem specijalizacije ili kroz (za sada rijetke) seminare i stručnu literaturu. Prevodioci sa svoje strane treba da su zainteresovani za ono što prevode, dovoljno znati-

željni da pitaju ono što ne razumiju, ponekad čak i dosadni, ako je to jedini način da se dođe do informacija, jer samo kada pokažu i dokažu poznavanje i razumijevanje odgovaraćuće oblasti rada mogu steći poštovanje svojih kolega – inženjera.

Pored toga, veoma je korisno i važno da prevodilac bude uključen u tim koji radi na odredjenom zadatku (usvajanju tehnologije, izradi projekta, ponude, ugovora), zajedno sa inženjerima, tehničarima, pravnicima i ekonomistima i da radi na tom poslu od početka do kraja. Jedino na taj način može ovladati ne samo terminologijom već i razumijevanjem procesa, što donosi nesumnjive prednosti i njemu lično i njegovoj organizaciji. Naime, pored toga što se nakon takvog angažovanja bez rezerve može prihvatiti svaka prevedena riječ, prevodilac lično ima ogromnu satisfakciju da je savladao jednu tehnološku oblast ne samo sa stanovišta pravilne upotrebe termina već i sa stanovišta razumijevanja procesa, što ga stavlja u ravnopravan položaj sa ostalim članovima tima, a ne u uobičajeni ancilarni odnos.

Time smo došli i do trećeg pitanja: kako definisati mjesto i ulogu prevodioca u proizvodnoj radnoj organizaciji. Nema univerzalnog obrasca jer priroda prevodilačkog posla čak ni u istoj radnoj organizaciji ne ostaje konstantno identična. Pored toga, stepen učešća prevodioca u vertikalnoj i horizontalnoj distribuciji poslova uveliko zavisi od toga da li rukovodni i inženjerski kadar vlada stranim jezicima ili ne.

Medjutim, moguće je izdvojiti nekoliko karakterističnih situacija i unutar njih odrediti mjesto i ulogu prevodilačkih poslova. Tako na jednoj strani imamo organizacije koje su u fazi prihvatanja i usvajanja neke nove tehnologije, izrade nekog projekta ili izvršenja nekog ugovora, kada je potreba za prevodjenjem izrazita i stalna, bez obzira na to da li inženjersko i rukovodno osoblje poznaje strani jezik. U ovu kategoriju mogu se svrstati i organizacije u kojima je znanje stranih jezika veoma ograničeno i gdje je uloga prevodioca gotovo konstantno značajna. Na drugoj strani imamo organizacije koje su izašle iz aktivne faze usvajanja nove tehnologije, izvođenja projekta,

izvršenja ugovora itd. kada uloga prevodioca prestaje da bude esencijalna i kada se obim prevodilačkih poslova smanjuje, kao i organizacije kod kojih rukovodni i inženjerski kadrovi dobro vladaju stranim jezicima.

Kao ilustraciju situacije u kojoj je uloga prevodioca od velikog značaja možemo uzeti neku organizaciju koja se nalazi u fazi prihvatanja i usvajanja strane tehnologije. U takvoj situaciji prevodilac je nezaobilazni član kompozitnog inženjersko-pravno-komercijalnog tima. Poslovi koje u tom periodu obavlja obuhvataju sve oblasti vezane za transfer tehnologije – od preliminarnih pregovaranja do sklapanja ugovora, prevodjenja licencne dokumentacije (tj. definicije proizvoda, njegovih karakteristika, kao i prateće dokumentacije i standarda), preuzimanja know-howa (prevodjenje opisa procesa proizvodnje, sredstava za proizvodnju, radnog postupka, potrebnih mašina, zahtjeva u pogledu kvaliteta, standarda itd.) i obuke kadrova (bilo u firmama davaoca licence ili kod primaoca licence). Prevodilac je, dakle, uključen u pravno-komercijalne aspekte pregovora, posreduje u komuniciranju između ugovornih strana, zatim radi na prevodjenju dokumentacije za uspostavljanje proizvodnje i relevantnih standarda, a potom na prevodjenju uputstava za rad, održavanje i remont mašina, puštanje u rad, testiranje proizvoda i njegovu registraciju.

Nakon ovako intenzivnog angažovanja, kada se postupak usvoji i proizvodnja »uhoda«, prevodilac više nije potreban u onoj mjeri kao ranije niti u istom svojstvu. Sada se raspuštaju stručni timovi i poslovi prevodjenja svode se manje-više na korespondenciju, održavanje kontakata, prevodjenje izvještaja i eventualno ugovora. Ali ova faza smanjene angažovanosti ne znači da prevodilac više nema šta da radi. Naprotiv, on može i treba da doprinosi bržem prihvatanju novog znanja i to kroz rad na sredjivanju i sistematizovanju prevedene dokumentacije, kako bi ona bila dostupna svima i u svakom momentu. Ukoliko postoje uslovi, bilo bi idealno da radi na obradi tih materijala i njihovom unošenju u kompjuter. Ako takvih uslova nema, materijal se može srediti otvaranjem registratora za svaki

ugovor, proizvod, projekat i sl. Pored toga, prevodilac bi trebao, uz saradnju inženjera, da radi na izradi glosara sa definicijama i na relevantnoj terminologiji.

Prema tome, osim prevodjenja materijala, prevodilac treba da radi i na sredjivanju dokumentacije, njenom sistematiziranju i obradi, čime doprinosi efikasnosti radnog procesa i dostupnosti svih materijala.

Uloga i položaj prevodioca u sredinama gdje je znanje stranog jezika deficitarno treba da su takvi da se u njemu stiču sve informacije vezane za određeni posao, projekat ili proizvodni proces. Tu je veoma važno da isti prevodilac bude uključen u pojedinačne poslove od početka do kraja i to kao član ekipe sastavljene od inženjera i komercijalista. Prevodilac treba da obavlja sve kontakte i da ih evidentira. Treba da vodi sve relevantne podatke vezane za određeni posao, najbolje slaganjem dokumentacije u registratore. Ta dokumentacija treba da obuhvati sve pisane materijale, kopije dopisa i teleksa, kao i zapise usmenih razgovora i protokole sa sastanaka. Opet, ukoliko postoji mogućnost, ovi se podaci mogu smestiti u kompjuter i uz manje izmjene koristiti za buduće situacije. Nakon prestanka aktivne faze angažovanja na nekom poslu, prevodilac treba da pored redovnih poslova koji su sada obimom manji izvrši sistematizaciju i pridaje novi značaj svom mjestu i ulozi.

Period smanjenog angažovanja prevodioca u organizaciji u kojoj većina ne govori strane jezike sličan je stalnoj radnoj situaciji prevodilaca u organizacijama u kojim rukovodne i tehničke strukture govore strane jezike. I ovdje je potrebno da prevodioci nastoje da budu izvor svih informacija vezanih za posao, a ne samo izvršioci naloga koji čekaju da im se doneše neki tekst na prevodjenje. I oni treba da praznine u angažovanju popunjavaju radom na sredjivanju dokumentacije i prevedenih materijala, izradi glosara, i eventualno pripremi podataka za unošenje u kompjuter.

Pri takvom određivanju mjesta i uloge prevodioca u proizvodnim radnim organizacijama koristi su višestruke. U prvom redu, prevodilac se ne osjeća instrumentom koji se izvlači iz zapečka kada drugi misle da je to nuž-

no. On raspolaže odgovarajućim informacijama o poslu u koji je uključen, a nije ograničen samo na fragment teksta koji prevodi. Samim tim njegova je motivisanost za rad znatno veća, kao i zadovoljstvo pri obavljanju posla, a to su činioci koji se nipošto ne smiju zanemarivati. Pored toga, potpunim uključivanjem u cijeli tok odredjenog posla prevodilac stiče znanja koja prevazilaze domen mehaničkog prevodjenja uz pomoć rječnika i koja su od izuzetnog značaja za tačnost i kvalitet prevodjenja, jer čovjek može zaista dobro prevesti samo ono što razumije. Pored toga, prevodeći strane ponude, tehničke opise, uputstva za rad itd. prevodilac dolazi do terminologije koju mu nikakav rječnik na svijetu ne može obezbediti i u stanju je da je kod svakog idućeg pismenog ili usmenog prevodjenja us-

pješno i tačno primjenjuje. Tako prevodilac postaje specijalista za pojedine oblasti, čime koristi svojoj radnoj organizaciji, a za sebe dobiva osjećaj sigurnosti i zadovoljstva, karakterističan za dobro obavljen posao.

U zaključku bismo mogli reći da, za sada, prevodilac mora da se sam izbori za svoju afirmaciju i ulogu, jer u većini organizacija ove vrste njegovo mjesto i uloga nisu dovoljno definisani kroz sistematizaciju i opis poslova. Pored toga, kao intelektualac koji samim tim teško podnosi svaku situaciju iz koje ne može da sagleda cjelinu, vlastitim angažovanjem na određivanju svog mjesta u procesu rada ima priliku da savlada uzroke svog nezadovoljstva i da stekne poziciju koja će se u svakom trenutku vrednovati kao značajna za radnu organizaciju.

Matej Rode

Učenje tujih jezika in prevajanje

L'étude des langues étrangères et la traduction

A toute personne connaissant deux ou plusieurs langues, il arrive de faire de la traduction même sans le vouloir. En général, sauf si des circonstances favorables s'y prêtent, la deuxième langue utilisée dans la traduction doit être apprise spécialement. Notre pays étant petit, nous nous voyons dans l'obligation d'étudier plusieurs langues étrangères à la fois. L'intérêt pour l'étude des langues est variable, l'allemand et l'anglais ayant une forte priorité. Se pose aussi le problème de la qualité du savoir. A ce sujet, l'auteur de l'article essaie de faire une comparaison des méthodes d'enseignement utilisées et des résultats obtenus avant et après la réforme de l'enseignement en général dans notre pays.

Outre l'enseignement des éléments de connaissance: comprendre, parler, lire et écrire, et celui plus difficile de réfléchir dans une langue étrangère donnée, nos écoles, du primaire jusqu'à la faculté, devraient aussi permettre d'apprendre le sixième élément, qui est celui de traduire.

Pri prevajanju je potrebno znanje dvih jezika: jezika izvornika in jezika, v katerega prevajamo. Obeh se moramo naučiti. Jezik, ki se ga naučimo v prvih letih življenja, je materni jezik. Kdor želi prevajati, se mora naučiti še kakšne-

ga jezika. Ne zanima me namreč vprašanje, kako doseči cilj. Možnosti je veliko: učenje jezika v šoli, samoiniciativno učenje in tudi posebne okoliščine, kot npr. bivanje v tujini in podobno. Zanima me le dejstvo, da se moramo drugega jezika posebej učiti. Drugo, kar